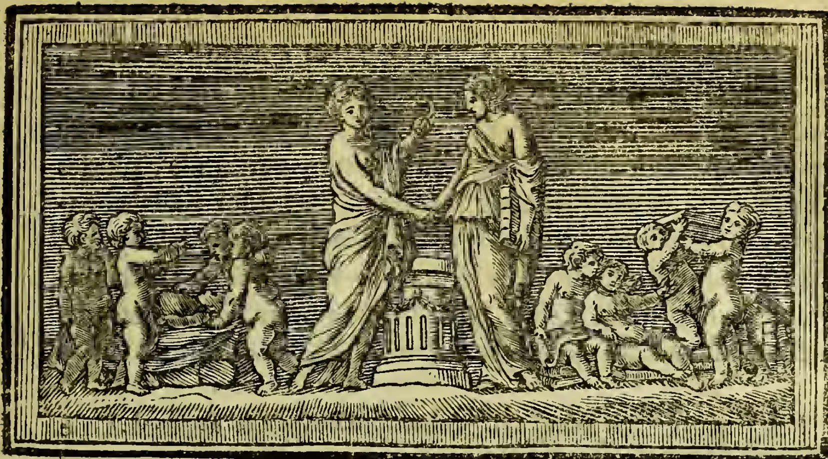

D. O. M.

THESES
DE FRACTÂ
FEMORIS OSSIS CERVICE.

QUAS Antiquis referendas habeat grates Chirurgia, notum s nubilam ſparſerunt primo lumine ſcientiam; horum ſtudii; & labore diſtinctæ ſunt morborum ſeries, evoluta diſcrimina, unicuique tributa ſigna, in Therapeïa deniquè ſtratum iter. At quot emendanda, quot invenienda reliquerunt poſteris,

& quantùm in praxi erraverunt! Quod in genere fatendum, ad fractam femoris cervicem præcipuè attinet. Hâc de fracturæ ſpecie penitùs ſiluerunt, inde illis omninò ignotam fuiſſe credendum. Non dubium tamen, ſaltem veriſimile, pluriès illis in praxi occurriſſe hunc morbum, ſed dùm nulla apparebat oſſis dimotio, proindèque artûs non vitiabatur figura, illis ne quidem ſubolebat fractura. Si verò quid præter naturam in oſſe percipiebant, quod ſi dimotum ſentiebant, os fractum in luxatum accepiſſe conjicere eſt, nec mirum.

Inter neotericos nonnulli, & magni nominis auctores, de illâ morbi ſpecie diſertìm egerunt: explanare tentârunt diagnoſim, ſed incertam reliquêre. Curationi quoque ſtudium navare non omiſerunt; aſt tantæ molis eſt, & indole ſuâ tam difficilis curatu hic morbus, ut magna inter & expertiſſimos orta fuerit controverſia; quot capita tot ſenſus erant. Quemcumque apparatum reſpuerunt hi, & præter quietem & decubitum nil commendarunt, iſti perennem laqueorum uſum laudavêre; alii faſcias & apparatum ſuadebant, machinas alii; tali modo deligationes inſtitui voluerunt illi, tali alio iſti; quin & expletam obtineri poſſe curam negavêre plures, & imperfectam tenere ſatis ſit, aïebant; contrà verò propriâ freti experentiâ alii, totam & perfectam curam obtinendam fore conclamaverunt; partes fractas aptè conferruminatas vidiſſe ſe aſſerebant, imò nullâ ferè cum claudicatione.

Ampla ergo hactenùs ſupererat futuræ experientiæ materia. Rem tanti momenti dilucidare non neglexerunt noviſſimi; ſi ardua primo intuitu viſa eſt diagnoſis, & huic ita impenderunt operam, ut horum curâ & beneficio plerumque pateat, raròque expertum fugiat. Quantùm quoque illorum indagini debet fracturæ femoris colli curatio: medendi ritum hos edocuit uſus & obſervatio. Horum eximiis utamur inventis, &

ultrà progredi ſi non licet, ſaltem aptiorem ſeligamus methodum, & indigitemus. Sed antehàc partis figuram fabricamque obiter exponamus.

Omnibus compagis humanæ oſſibus, magnitudine præſtat os Femoris. Suprà coccyndici, infrà tibiæ oſſi alligatur. Quoad ſupernam articulationem, quæ ad rem noſtram ſpeciatim pertinet, notanda veniunt: 1°. caput oſſis, 2°. cervix, 3°. duo proceſſus, trochanteres dicti, quorum major, externus & ſuperior γλουτὸν Græcis audit.

Ampla, cartilagine obducta, circa verticem levi foveolâ ſculpta, oſſea ſphera, Femoris eſt caput. In oſſis coxæ acetabulo, cotyle dicto, recipitur. In adulto pars oſſis eſt continua, in junioribus contigua Epiphyſis.

Femoris corpori jungitur caput ope appendicis oſſeæ, cervix, ſeu collum dictæ; quæ appendix à baſi latiore procedens, dein uſque ad medium paululùm gracileſcens, amplior iterùm facta, ad caput obliquè & ferè tranſversìm tendit; indè illam inter & oſſis corpus, minor majorve exurgit angulus.

Tuber craſſus à cervicis baſi extùs procedens, in obtuſam deſinens aciem, major eſt trochanter; naſcitur quoque minor à baſi cervicis, ſed inferiùs, & poſticè.

Caput in articulo receptum retinet ligamentum, in dictâ foveolâ adnatum, ad cavum acetabuli affixum, quod ligamentum rotundum vocant; firmatur hæc articulatio ope alteriûs ligamenti, orbiculare dicti, quòd totum acetabuli marginem complectitur, dein caput omninò circumdat, & ad colli baſim pergens, huic firmiter adhæret, ſicuti & collo, ad mediam circiter uſque partem.

Supernam femoris partem conterminant muſculi complures, & plerique craſſiſſimi. Flexores ſeu elevatores proprii tres, nempè pſoas, iliacus, & pectinæus; extenſores tres quoque, qui dicuntur glutæi, major, medius, & minimus; abductores quinque, ſcilicet faſcia lata ſeu membranoſus, quadratus, pyriformis, denique gemini ſuperior & inferior; adductor ſolus triceps; ſunt demùm rotatores, qui & obturatores dicuntur, duo nempè, internus & externus. Qui omnes muſculi, inſalutato collo, ad corpus Femoris vel trochanteres attingunt. Horum origo & finis, ab omnibus deſcribuntur Anatomicis; de his itaque fuſiùs dicere, laterem eſſet crudum lavare.

Non raró frangitur appendix illa, caput oſſis inter & corpus media, quæ cervix dicitur. Eò fragilior eſt, quod tota ferè ſpongioſa ſit, & perlevi obtegatur compactâ cruſtulâ; ægrè rumpitur per juventutem, ſed facilè in annoſis, & ratio patet. Sicuti peculiaris eſt hæc fractura, ſic & peculiaris cauſa, & vulgatior gravis in trochanteres corporis lapſus; non ideò tamen eſt unica; varios enim percuſſus, huic fracturæ anſam dediſſe, conſtat exemplis. Sic apud Cel. M. Petit (1), cuidam ex alto ſe pedibus obliquè excipienti, ruptum eſt femoris collum, ſic & aliàs in genua procidenti. At verò ut ut ſit, ſi non ſola cauſa, ſaltem frequentior jam allata.

In ſimplicem, compoſitam, & complicatam olim hanc fracturam diſtinxerat antè diem ereptus Cel. M. de Bordenave; at ſimplex ut plurimùm, inquit, & reverà ferè nunquam ſecùs. Sive enim frangatur collum propè caput, ſive in medio, ſive ad trochanteres; ſive tranſverſa, ſive obli-

(1) Maladie des os. Tome II.

qua ſit fractura, unica ferè ſemper eſt diviſio; attamen in fruſta abire poſſe cervicem non negandum, quin & extant exempla, ſed perpauca; inſuper unâ frangi poſſunt unus vel ambo trochanteres, quod ſemel ſe vidiſſe teſtatur Cel. M. de la Faye (1), & tum dici poteſt compoſita.

Quoad complicationem ne paveſcas: etenim dum frangitur collum, illi ſoli impertitur totus percuſſionis motus, nullusque ferè in circumjacentes partes dividitur; ideòque eò minùs dilacerationi patent hæ partes; quod & rationi & experientiæ conſentaneum.

Vel illicò ſecedit pars inferior oſſis fracti, ſursùm trahitur, & indè decurtatur crus; vel, quod frequentiùs, contigua remanent fragmenta, & nulla fit ſeceſſio: ſed exindè, id eſt, duabus vel tribus elapſis diebus, quin & non rarò quindecim, imò viginti & plus, aut levi & inconſulto motu, aut propriâ & ſpontali actione muſculorum, attrahitur illa pars oſſis infima, dimovetur, & ponè os ileum divertitur. Qualiſcumque ſit eventus, immotum remanet membrum, vehementer tumet, ſuggillatur cutis, acuti & propè inguen, & in omni ſuperno femoris ambitu pungunt dolores, accenditur febris &c., quæ omnia plùs minùſve exardeſcunt pro variis adjunctis.

Fatendum tamen ſolâ percuſſionis violentiâ obrepere poſſe varia hæc ſymptomata, aut gravis carnium ſuggillationis, vel cujuſlibet in articulo perturbationis ſequela eſſe; proindèque ſi contiguæ remanſerint partes, nulla, ex horum ſymptomatum ſyndrome, deſumitur fracturæ colli certa dignotio;

(1) In Diſſ. poſth. nondùm editâ.

attamen ſuſpicionem movent, reique attendit Chirurgus. Aliquot deindè elapſis diebus, ſi ad motûs facultatem non rediit artus, ſi dolorem cieat vel leviſſima motio, & aliundè citò remiſerint alia ſymptomata (1), augetur ſuſpicio. Validior verò fiet, ſi ad ætatem provectam jacentis ſpectes, ſi conſulas anamneſim, & de modo & ſpecie lapsûs inquirenti tibi referatur, in trochanterem graviter lapſum poſt caſum incedere, imò ſe humo tollere fruſtrà tentaſſe; quin & his ritè perpenſis, vix ullum ſupererit dubium. Inſuper ſi fortè coeat ſignum ſenſile, id eſt, ſi utrâque manu apprehenſo crure, & variis motibus hinc, indè, rotatimque verſato, percipiatur crepitus quidam, certior de fracturâ Femoris colli evades. Aſt cautè hos motus adhibeas, nec iteres, acutis enim doloribus ſtipatur hæc exercitatio, & aliundè ſi ſit repetita, graviora orientur ſymptomata, vel orta recrudeſcent, ut optimè notat Cel. M. Sabatier. (2)

Dimotum os, & brevius fractum crus, lucidiora perhibere videntur indicia, ſed & ſunt æquivoca: nam tùm fracturæ tùm luxationis commune fatum; ſi tamen ponè os ileum proſtare ſentitur major trochanter, digitis ſcrutare, partemque contrecta; ultrà trochanteres, ſi nihil oſſeum tibi appareat, & hìc deſinire os judicetur; ſi caput non promineat, & planè deficere videatur; aliundè non inane ſentiatur acetabulum, oſſe è contrà refertum, certè fractam eſſe cervicem abundè liquet; quam tamen encheireſin tibi ſemper utilem fore ne confidas; quandòque obtinere poterit, ſæpe autem irrita.

Grave argumentum pedis apicis ſitu exhiberi creditur; at quoad hunc ſitum, quantùm diſſideant auctores mirum:

---

(1) Cel. M. de la Faye, *loco citato.*
(2) Acta Acad. Reg. Chir. Tom. IV.

aliis alii penitùs adverſantur. Juxtà Illuſt. Paré & Cel. M. Petit, dum fracta eſt femoris cervix, intrà adducitur pedis apex, talemque poſitum obſervaſſe ſe uterque aſſerit. Semper è contrà extùs abduci pedis apicem dixit olim, mihi alumnò æternùm lugendus, Cel. M. Foubert, & contendunt Cel. MM. Louis, Sabatier, & alii complures expertiſſimi, quod in controverſiam vocari poſſe negant; hunc quidem poſitum characteriſticon eſſe fracturæ colli typum, dictum eſt tanquam ex tripode.

At quo fato tam graviter erraverint laudati viri Chirurgiæ immortale decus? Pulveris exigui jactu, hanc litem componere viſus eſt D. Chauſſier, (1) dum notat ſi obliquè in partem ſanam cubet femoris cervice fractus, pondere ſuo introſpicere pedis apicem, extrà trahi verò, rectâ ſupinitate. Quod nodum ſolvere ne credas: reluctatur enim, & non ſilenda ſummi viri auctoritas: refert Cel. M. de la Faye (2) intùs vergentem pedem ſe ſemel vidiſſe, & extrà vel intrà verti pro variâ fracturæ indole & ſede opinatur; quod certè auctoris gratiâ notatu dignum, & eo veriſimilius, quòd huic aſſentiantur nonnulli inter Chirurgos ſpectatiſſimi (3). Hinc colligere liceat, frequentiùs extrà verti pedem, aliquotiès tamen intrà.

Diagnoſi opitulatus Cel. M. Louis (4) non infirmum ex docto longoque uſu excerpſit indicium: notat dum fracta eſt femoris cervix, cruris fracti ab alio divaricationem ægrè, magnoque & pungente cum dolore ferri, contrà verò ſine moleſtiâ, imò nonnullo cum ſolatio ad ſanum admoveri

(1) In Diſſert. cujus Reg. Chir. Acad. copiam fecit.
(2) Loc. cit.
(3) MM. Braſdor, Veyret, & alii.
(4) Act. Acad. Reg. Chir. T. IV.

Quanti ſit momenti hæc adnotatio, abhinc patefecit experientia, & inter plura, aliud eſt eximii viri, ergà Chirurgiam meritum.

Coronidis loco adjiciendum fracturam femoris colli à luxatione externâ diſcerni poſſe, ex eo quod dum proprio acetabulo extruditur oſſis caput, valdè reſiſtit cuilibet moventi crus, doloreſque acutiſſimos provocat quodlibet tentamen; in fracturâ verò cervicis, facilè & ad libitum movetur artus, indèque longè minores naſcuntur dolores. Aliundè varia ſunt luxationi propria ſymptomata quæ fracturæ cervicis non conveniunt.

Dignotâ Femoris colli fracturâ, quænam eſt prognoſis? Hanc definire, & quidquid aſſerere pavebit prudens cautuſque Chirurgus; tàm vario ritu ludit natura. Coaleſcent-ne partes fractæ, nec-ne? Si ad ſitum hujus appendicis oſſeæ, & fabricam attendas, in dubio verſaberis. Ratione ſitûs: in omni longorum & cathetorum oſſium fracturâ, ſpleniæ, faſciæ, omnis denique apparatùs, ad figuram partis ſe accommodant, fractum os immediatè circumdant, & ita coercent ut ſtabiliter coeant fragmenta. Non item in fracturâ femoris colli: horiſontalis ferè eſt pars illa, illamque circumcingere non datur; neque adhibenda veniunt media, quæ obtinent in aliis oſſibus tranſverſim ſitis, ut coſtæ & clavicula. Femoris corpus comprehendunt faſciæ, &c. ſed puſillùm, ne dicam nullatenùs, in cervicem agunt. Proindèque ſi inſtitutæ deligationis preſſioni non omninò ſe ſubducit illa appendix, ſaltèm partes fractas continere impar eſt apparatus, & potiſſimùm infimam, validis jugiter muſculis ſursùm accitam; ideòque in ſtatum revocatas partes, difficillimè ſtabiliri intelliges. Hinc totiès obſervatum nihil ſucceſſiſſe varios partes coercendi ritus, & unâ quâque die paulòpoſt ſolertiori arte

arte appoſitam deligationem, Chirurgi curam eluſiſſe, & ſubrepsiſſe partem infimam.

Si ægerrimè cohibentur partes fractæ, & apprimè retentis, eheu! quid frugis eſſet? Obtinenda ſupereſt conferruminatio, quod ſæpiſſimè, ne dicam ſemper, incaſſùm, ſi quidem obſtát propria oſſis fabrica. Etenim ſi fracta vulgò coaleſcunt oſſa, tam fauſtus quidem debetur eventus ſuccis ad coalitionem idoneis, quos advehunt vaſa ſanguifera; vaſa hæc carnes ambientes irrorant, & ex his infiniti numero rami os ſubeunt, intimamque ejus ſubſtantiam perreptant; ſunt illæ carnes muſculi, textus cellularis, & perioſteum; quæ cuncta microcoſmi oſſa, paucis exceptis, abundè circumveſtiunt, vel ſaltem quoad muſculos, proximè attingunt. Quod prorsùs deſideratur in femoris cervice: nullus eſt conterminus muſculus, nulla cellularis tela, tenue, laxum, & vaſis carens perioſteum, ligamentoſa denique capſula exanguis. Undè, his poſitis, devenient ſucci recreatores? Per pauca illos ſuppeditare valent vaſa; rari erunt ergo, & tali Provinciæ impares. Præter eà in articulatione comprehenditur femoris cervix, & ſynoviâ ditior hæc articulatio; continuò fluxu proluens hæc ſynovia non poteſt non huic adventitio ſucco admiſceri, non illum adulterare. Quid indè? Coalitioni erit incongrua hæc mixtura, debilitabitur ſuccus refector, & eò evadet languens, & conferruminationi minùs aptus (1), quod experientiâ conſtat; hinc enim illæ mucoſæ concretiones, in cadaveribus multò poſt colli fracturam defunctorum repertæ, utriuſque ſucci mixturâ profectò oriundæ.

Ex dictis patet, inſuper probat iterata obſervatio, ægerrimè conferruminari fractam femoris cervicem; quin & ni perpaucis

(1) Cel. M. de la Faye, loc. cit.

admodùm exemplis coalitam fuiſſe conſtaret, tam amico unquam uti poſſe fato, prorsùs negare liceret, inter mille unum. Quid ergò præſagiendum? Paucis dicam, conferruminanda fore fracti oſſis fragmenta, cui ſperare licebit? Rara non ſunt artis. Æger convaleſcet, ſed claudicabit, uſque claudicaturus; & hæc eſt mera & ſincera prognoſis, & propitior; etenim neminem latet à fracturâ femoris colli pejora oriri poſſe conſectaria. Non-ne ſcilicet exeſa fuit tota illa appendix & funditùs deleta? Aliàs orta eſt ſubſtantiæ cujuſdam ligamentoſæ ſpecies, inter caput oſſis & corpus cervicem mentiens. Quot denique varia phœnomena in vetularum cadaveribus, anteà femoris colli fractarum, ſunt olim viſa à Chirurgo quodam Batavo, cujus meminit uſque laudandus Cel. M. Louis (1). His addas quod memorat in praxi Chirurgicâ inſignis Cel. M. Sabatier (2), in femoris cervice fractorum, octo vel decem poſt menſes febre lentâ, & tabe interemptorum cadaveribus, ſanguine aut purulentâ ſanie ſordidum reperit articulum.

Jam quid de curâ ſentiendum proſtat: curationi præ ſe fert obices morbi genus, ideòque irrita ſunt plèrumque partes coercendi tentamina, nec ſuccedunt machinæ qualeſcunque, & de coalitione ferè deſperandum. Non ergo crimen artis eſt, quod corrigere nefas. His itaque poſitis, faciet ne periculum Chirurgus, vel asymbolus de jure ſuo diſcedet? Si tentare juvat, quænam erit ratio? Hæc perpendere fas ſit. Non reſpuenda ſanè artis auxilia; namque ni in ſtatum naturalem reducerentur partes, deteriorem fore exitum patet. In ſtatum revocandi partes uſque colendi præceptoris mei congruam methodum, adhibendaſque cautelas, exhibuit to-

(1) Act. Acad. Reg. Chir. T. IV.

(2) Ibid.

tiès laudatus Cel. M. Sabatier (2); hujuſque placitis nihil ſanè addendum ſupereſt. Juxtà hunc ritum reducantur ergò partes fractæ. Notandum tamen, ſi acutiſſimi ſentiantur dolores, intenſa ſit ſuggillatio, & vehementer tumeat artus, procraſtinandum eſſe opus, & primò debellanda adjuncta, ut ſuadet Cel. M. de la Faye (1); quæ ſi verò deſint ſymptomata, vel remiſerint, citò te accingas. At quis deindè erit apparatus? Hanc quam vocant *ſpicam*, deligationem laudârunt prioris ævi Chirurgi, queis innotuit fractura femoris colli, dudùmque obtinuit; quam autem cùm imparem, imò & multis modis noxiam videret jam laudatus Cel. M. Foubert ablegavit, & nemine diſſentiente, obſolevit hic modus; varias præſe fert noxas laqueorum perennis uſus; moleſta eſt Cel. M. Bellocq machina; impar eſt à Cel. M. de la Faye tàm celebrata pyxis; uno verbo nulla hùc uſque ſcopum attigit methodus, & reverà nil obſtat nec obſtare poteſt, quin dimoveantur partes, & ſursùm petat inferius fragmentum. Quo planè cognito reducantur partes, vittis leniter ſtabiliantur poſitæ anteà ferulæ, vulgò *fanons*, pondus ſtraguli ſuſtineat machina circulata, demùm addatur pro more ſolea; nec ultrà progrediendum, aliàs alia ſuſcipienda venient.

Non omittendum ſanè arcenda eſſe ſymptomata; celebretur phlebotome, & pro ratione iteretur; adhibendi fotus tùm chalaſtici, tùm pro re natâ reſolventes, & congrua præcipiatur diæta, &c. Deìn ægro pervigilet Chirurgus, & ſi unâ quâque die diſcedunt partes, unâ quâque die indeſeſſim renovanda diaplaſis. Fauſta tandem elucèſcet dies & promiſſa; diutino ſcilicet elapſo tempore, id eſt, viginti cir-

(1) Loc. cit.

(2) Loc. cit.

cùm circà diebus, jam quieſcent muſculi, remittet ſpaſmus, & ſtabile erit membrum; tùm attritæ & exeſæ aſperitates fragmentorum, mutuò utriuſque contactui indulgebunt, paulatim ſibi accommodabunt hæc fragmenta, & ſi quoquo modo contineantur partes, id eſt tenui juvante apparatu de quo ſuprà, & faventibus diuturnâ cubatione & quiete, nova taliſcumque exurget articulatio; non ſtabilis certè nec ſolida, ſed ſufficiet, ut hinc tribus, quatuorve, aut plus, effluxis menſibus, incedere ſuſcipiat æger, initio baculis ſuffultus, dein baculos mittat, & temporis lapſu firmior fiat, ſtet & ambulet, ſed ut dictum claudicans. Non tamen ineluctabile fatum; ſedulâ enim Chirurgiæ curâ & arte res aliter ſe habere poterit; partes coercere forſan ab initio fas erit; quibus adverſis ſibi diù retentis, & aliundè beneficâ juvante naturâ, ſolidus temporis lapſu gignetur callus, & perfecta fiet conferruminatio, quod aliquotiès ſucceſſiſſe conſtat.

HAS THESES DEO DUCE, & Præſide M. GUILLELMO-LUDOVICO PIET, *Regiæ Chirurgorum Pariſienſium Academiæ Conſiliario, antiquo Scholarum Præpoſito, ægrè parturientibus egenis, Regio diplomate, Adjutore conſtituto, tueri conabitur JOANNES-BERNARDUS* BOUSQUET, *Forojulienſis, Artium liberalium in almâ Univerſitate Pariſienſi Magiſter, Doctor Medicus Rhemenſis, necnon Auguſtiſſimi Principis,* MONSIEUR, *Regis Fratris, Chirurgus, Theſeos auctor.*

Die Martis 18 *Junii, anno Salutis* 1782, *à ſeſqui-ſecundâ poſt meridiem ad ſeptimam.*

PRO ACTU PUBLICO

ET SOLEMNI COOPTATIONE.

Pariſiis, typis MICHAELIS LAMBERT, Regii Chirurgiæ Collegii necnon Academiæ Typographi, viâ Cithareâ.